

Motion till riksdagen 2023/24:1359

av **Lars Isacson m.fl. (S)**

Högre utbildning för hela landet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett tydligare uppdrag till högskolor och universitet om att driva på för regional utveckling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge högskolor och universitet ett ansvar för lokala lärcentrum för högre utbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att högskolor och universitet ska säkerställa tillgång till högre utbildning i hela landet, själva och i samverkan med lokala lärcentrum, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en stark lokalt lokaliserad folkbildning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att myndigheter som placeras utanför storstadsområdena får i uppdrag att verka för regional utveckling och aktivt – genom samverkan med regionala lärosäten – långsiktigt säkrar myndighetens egna kompetensförsörjning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige är ett fantastiskt land med stor geografisk variation. Överallt i landet finns det människor som tillsammans bidrar till att skapa tillväxt och välbefinnande. För oss socialdemokrater är det självklart att vi ska dra nytta av denna utvecklingskraft. Sverige blir starkt av malmen i bergen, av skogen och vattenkraften, men också av förmåga till utveckling, innovationer och samarbete.

Hela Sverige ska växa och utvecklas

Hela Sverige har potential att växa och utvecklas. Många viktiga näringar som stärker Sverige som land är baserade i lands- eller glesbygd, och skulle kunna bli ännu starkare om de fick rätt förutsättningar. Samhällets system och regler behöver anpassas efter de olika förutsättningar som finns på olika platser. Det säger sig självt att samma strandskyddsregler inte kan gälla i Stockholms innerstad som i Orsa. Vi måste såväl nationellt som regionalt och lokalt bygga ihop Sverige. Det kräver exempelvis infrastrukturinvesteringar, utbyggd kollektivtrafik, bostadsbyggande och fiber i hela landet. Under pandemin har allt fler jobbat hemifrån, och vikten av stabila bredband i hemmen har ökat. Investeringar i bredband är en möjlighet för människor att bo och arbeta i hela Sverige, och det ger också ett minskat bilberoende i glesa delar av landet.

För att bygga ihop Sverige måste vi arbeta långsiktigt med kompetensförsörjning, utbildning och fortbildning där vi aktivt utbildar till de bristyrken vi ser i både näringsliv och offentlig sektor samtidigt som vi ser till att tillgång till utbildning på lika villkor inte fortsätter vara en fråga om stad mot land. Här har högskolorna och universiteten en oerhört viktig roll att fylla, och de behöver ha ett tydligt uppdrag att verka för regional utveckling och likvärdig tillgång till utbildning. Folkhögskolorna och studieförbunden är viktiga för alla människors rätt till kunskap, utbildning och utveckling, inte minst för att ge unga som inte klarat skolan en andra chans. Därför behöver folkbildningens villkor förbättras.

Att folkbildningen finns över hela landet och erbjuder sin verksamhet till en stor del av befolkningen är en resurs för hela samhället att ta vara på. Folkbildningen har en extra viktig roll att erbjuda möjlighet till utbildning i områden där det saknas andra utbildningsaktörer. Särskilt i landsbygdskommuner är studieförbunden helt avgörande som aktör för att nå traditionellt studiesvaga grupper. Folkbildningen har en särskild betydelse på platser i landet där tillgången på annan form av utbildning är låg och folkbildningen ökar möjligheterna till bildning på landsbygden genom möten och nätverksbyggande. Folkbildningen kan alltså vara ett viktigt steg till fortsatt utbildning, företagande eller arbete. Genom folkbildning skapas tillgång till bildning och utbildning över hela landet, och i förlängningen får människor en väg till vidare studier och till arbete.

Utjämningsystem och en aktiv stat

Staten behöver, genom utjämningsystemet, ta ett stort ansvar för att omfördela ekonomiska medel mellan kommuner och regioner. Det bygger på att man kompenserar för de ökade kostnader som följer av gleshet och svag socioekonomi. Vi vill se en skattereform som möjliggör för mindre kommuner i lands- och glesbygd att klara välfärden. Kommunerna måste dela på ansvaret för mottagandet av nyanlända och staten måste ta krafttag mot den så kallade sociala dumpningen, där vissa kommuner hänvisar personer med stora behov av samhällets stöd till andra kommuner för att slippa ansvaret och kostnader. Det är också orimligt att kommunerna ofta står med kostnader för försörjningsstöd efter att staten dragit sig tillbaka. Det gäller exempelvis när arbetsmarknadspolitiken växlas ner eller när etableringsansvaret upphör.

Service till alla medborgare

Staten har ett viktigt ansvar för att se till att det finns en bra service till medborgarna i hela landet, precis som kommunerna har ansvar för att se till att det finns service i hela kommunen. Service som är viktig för medborgarna ska också finnas nära medborgarna. Den utveckling som skett de senaste årtiondena med ökad centralisering är oacceptabel. Digitaliseringen kan möjliggöra för ökad service i lands- och glesbygd, men det förutsätter att lagstiftningen inte sätter käppar i hjulet. Idag läggs exempelvis apotek ner i glesbygd för att man inte har någon farmaceut på orten och lagen inte godkänner farmaceuter på distans. Staten måste ta ett ansvar för att garantera apotek och tillgång till läkemedel i hela Sverige, även på platser där marknadskrafterna inte ser lönsamhet. Staten måste också visa att tryggheten i hela Sverige är prioriterad. När kan man som landsbygdsbo förvänta sig att polisen kommer vid ett högprioriterat larm? I Norge har man infört inställelsetid för polisen och det var även ett av förslagen från Landsbygdskommittén.

Offentliga jobb i hela landet

Det pandemiåret 2020 utan tvekan visat är att den digitalisering som ägt rum ställt gamla synsätt och sanningar på ända. Uppfattningen om hur vi jobbar, var vi jobbar och när vi jobbar har för många yrkesgrupper förändrats. Det här ger en möjlighet att tänka nytt i hur arbete generellt ska organiseras och så även de offentliga jobben. Fler arbetstillfällen kan flyttas från kontor i storstäderna ut i landet, detta oavsett placering av huvudsäte. Runt om i hela landet finns arbetstillfällen inom både privat sektor och offentlig sektor, men staten har tyvärr valt att centralisera arbetstillfällen till huvudstaden eller de större städerna. Detta skapar en sämre arbetsmarknad och färre arbetstillfällen i resten av landet. Det rimliga vore att staten hade en fördelningsprincip som följde de privata jobben, så att staten inte driver på urbaniseringen. Även kommuner och regioner har ett ansvar för att placera verksamhet utanför den största tätorten.

Industrin bygger Sverige starkt för framtiden

Sverige är ett stolt industriland. Omställningen ger oss möjlighet till en nyindustrialisering där hela Sverige kan växa. Investeringar i ny teknik sker runt om i landet och i orter av olika storlek, som Boden, Luleå, Skellefteå, Östersund, Sundsvall och Ludvika med fler därtill. Det här är verksamheter som tillför förädlingsvärde, ökar exportinkomsterna och höjer den allmänna efterfrågan i landet som helhet. Det är en smart tillväxtpolitik som finansierar välfärden och dessutom tar klimatansvar. För att det ska lyckas behöver stöd- och styrsystem från statens sida, vad gäller kompetensförsörjning, infrastruktur och stimulanser, styras mot dessa verksamheter. Det görs till delar redan idag, men behöver stärkas. Satsningarna skapar framtidstro och erbjuder bra jobb och vardagsliv utanför storstäderna, och ger ett lyft för orternas omgivande landsbygd. Detta bör uppmuntras, såväl av ekonomiska skäl som för hela landets utveckling. Sverige har hanterat strukturomvandlingar förut och ska dra nytta av det även denna gång – till gagn för hela landet.

Lars Isacsson (S)

Anna-Caren Säterberg (S)

Kristoffer Lindberg (S)

Helén Pettersson (S)

Kalle Olsson (S)

Malin Larsson (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)